

Halvårsrapport for utdanning, høst 2022

Skrevet av Mads Gravås, utdanningsråd ved Norges delegasjon til EU

Contents

Oppsummering og innledning	2
Vårens viktigste saker	3
Kommisjonens arbeid høsten 2022	3
European Year of Skills 2023/Kompetanseåret	3
Framdriftsrapport for Det europeiske utdanningsområdet	3
Rådets arbeid høsten 2022	4
Det Tsjekkiske formannskapet	4
Rådskonklusjoner om velvære/trivsel i digital utdanning	4
Rådsanbefaling om veier til å lykkes i skolen	5
Resolusjoner fra Europaparlamentet	7
Forventninger fremover	7
Svensk formannskap våren 2023	7
Kommende initiativer fra Europakommisjonen	7

Oppsummering og innledning

Russlands invasjon av Ukraina 24. februar preger fortsatt alt arbeid i EU i tillegg til blant annet energikrise og økte levekostnader. Likevel jobbes det intenst i EU med å løse utfordringene. Europakommisjonens arbeidsprogram for 2023 legger sterk vekt på behov for solidaritet og samhold internt i EU, og med nære partnere. Det er systemkamp mellom demokrati og autokrati, både i Europa og utenfor. EU må beskytte seg mot autokratiske regimer og uønsket avhengighet. Samtidig er det behov for langsiktighet og stø kurs selv i en krisesituasjon, med særlig henvisning til de tre flaggskipene; det grønne skiftet, digitale agenda og motstandsdyktighet. Utdanning og kompetanse innehar en viktig rolle her, noe en blant annet ser vet at budsjettet for Erasmus+ ble styrket i 2003 og for EU utgjør finansiering for utdanning, opplæring, digitalisering av utdanning og økt satsning på kompetanse gjennom reformer og investeringer om lag 14% av Recovery and Resilience Facility (RRF). EU har også mobilisert betydelige ressurser for å hjelpe ukrainske flykninger, og en samlet oversikt kan sees [her](#).

Det overordnede målet for utdanningssamarbeidet i EU er å bygge det europeiske utdanningssamarbeidet er å bygge Det europeiske utdanningsområdet innen 2025. Dette målet danner rammen for Europakommisjonens og medlemsstatenes satsninger og initiativ på utdanningsfeltet. Norge deltar i det europeiske utdanningssamarbeidet gjennom vår deltakelse i Erasmus+. Europakommisjonen la 18. november frem en framdriftsrapporten for etableringen av Det europeiske utdanningsområdet. Rapporten skal danne grunnlag for midtveisevalueringen av Det Europeiske utdanningsområdet i 2023.

Kompetanse står fortsatt høyt på dagsorden i EU, og dette er ytterligere satt på dagsorden ved at 2023 blir the European Year of Skills. Bakteppet for European Year of Skills er en i en europeisk målestokk en rekordlav arbeidsledighet kombinert med mangel på arbeidskraft. Europa mangler folk med både lav- og høy formalkompetanse.

Det tsjekkiske formannskapet har være preget av Ukraina-krigen og energikrisen, men har likevel levert gode resultater. På utdanningssiden har det vært et lavere tempo er det aktive franske formannskapet våren 2022, men det Tsjekkiske formannskapet har levert viktige rådskonklusjoner/anbefalinger om å understøtte velvære/trivsel i digital utdanning og rådsanbefaling om veier til skolesuksess. Felles for rådskonklusjonene/anbefalingene er at «trivsel/velvære/well-being» vektlegges som nøkkelen til å lykkes i skolen og ved bruk av digitale verktøy.

Første januar 2023 tar Sverige over formannskapet i EU. På utdanningssiden vil det svenske formannskapet fokusere på Year of Skills 2023 med vekt på å matche utvikling av ferdigheter tilpasset arbeidslivets behov. Videre vil svenskene fokusere på hvordan utdanning kan bidra til det grønne skiftet, videre arbeid med Det europeiske utdanningsområdet og gjensidig godkjenning av utdanning. Ukraina vil selvsagt også stå på dagsorden.

Det svenske formannskapet planlegger rådskonklusjoner på følgende områder: automatisk godkjenning av utdanning, om Det europeiske utdanningsområdet og ferdigheter for det grønne skiftet.

Vårens viktigste saker

Kommisjonens arbeid høsten 2022

European Year of Skills 2023/Kompetanseåret

Europakommisjonen la 12. oktober frem sin melding og forslag om en beslutning om et «European Year of Skills 2023». Forslaget er en oppfølging av president Ursula von der Leyens State of the Union tale 14. september 2022, der oppdraget ble gitt. Bakteppet for European Year of Skills er en i en europeisk målestokk en rekordlav arbeidsledighet kombinert med mangel på arbeidskraft. Europa mangler folk med både lav- og høy formalkompetanse.

Rådet, Europaparlamentet og Europakommisjonen diskuterer nå forslaget. Det er ikke ventet enighet før på vårparten 2023, og det antas at European Year of Skills vi foregår fra mai 2023 til mai 2024. Forslaget om et European Year of Skills er merket EØS-relevant og Kunnskapsdepartementet har skrevet et [faktanotat](#) om kompetanseåret 2023. Europakommisjonen foreslår at medlemslandene oppnevner en nasjonal koordinator for aktivitetene som skal foregå i 2023. Norge har mottatt invitasjon til å delta.

European Year of Skills 2023 skal styrke Europas konkurransekraft, øke deltakelse i arbeidslivet og bedre folks ferdigheter og kompetanse. Å styrke livslang læring skal primært skje gjennom å:

- Investere i utdanning og opplæring som er mer effektiv og inkluderende.
- Styrke relevans (folks ferdigheter og kompetanse). Dette skal skje gjennom samarbeid mellom arbeidslivets parter og andre interessenter slik at folks ferdigheter og kompetanse møter arbeidsmarkedet behov.
- Avstemme folks ambisjoner med de ferdigheter som kreves på arbeidsmarkedet spesielt i forhold til det grønne og digitale skiftet. Å nå ut til nye grupper er viktig, spesielt kvinner i sektorer der de er underrepresenterte, unge mennesker og folk som ikke er under opplæring eller utdanning.
- Tiltrekke arbeidskraft til Europa fra tredjeland med de rette ferdighetene. Det skal bli lettere å godkjenne kvalifikasjoner for tredjelands borgere.

Kommisjonens pressemelding kan leses [her](#), forslaget om et European Year of Skills 2023 kan leses [her](#) og von der Leyens tale [her](#).

Framdriftsrapport for Det europeiske utdanningsområdet

Europakommisjonen la 18. november frem [framdriftsrapport](#) for [Det Europeiske utdanningsområdet](#), som skal etableres innen 2025. Høsten 2020 la Europakommisjonen frem en melding om Det europeiske utdanningsområdet, med konkrete tiltak for å kunne realisere det innen 2025. Framdriftsrapporten lagt frem 18. november viser status for disse og andre tiltak. Oversikten over status of tiltak er god og oversiktlig.

Selve rapporten omfatter kun EUs 27 medlemsland, men er relevant for Norge. Norge deltar i det europeiske utdannings samarbeidet gjennom vår deltakelse i Erasmus+. I [strategien](#) for Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet ønsker å Norge ta aktivt del i dette samarbeidet. Norge har i 2020 utarbeidet en [kommentar](#) til Det europeiske utdanningsområdet.

Etableringen av Det europeiske utdanningsområdet er ifølge Europakommisjonen i rute, selv om det selvsagt er for tidlig å finne målbare effekter av tiltakene. På den andre side derimot mener en allerede å se at enighet om tiltakene har ført til bedre samarbeid og forpliktelser til disse. Det er spesielt sterkere lederskap som fremheves som viktig for at etableringen av Det europeiske utdanningsområdet skal lykkes. I 2021 vedtok Rådet [rådskonklusjoner](#) for styring av det strategiske

rammeverket for utdanningssamarbeidet frem mot 2030, der tredjeland (som Norge) og andre interessenter også innehar en sentral rolle.

Selv rapporten viser positive trender når det gjelder for eksempel frafall i skolen, andel av befolkningen med høyere utdanning og flere barn i barnehage, er det tegn til at det fortsatt er behov for å styrke kvaliteten i utdanning og opplæring.

Implementering av tiltakene i Det europeiske utdanningsområdet med særlig vekt på å øke kvalitet sammen med et robust system for å overvåke fremgang er prioriteringer for de neste årene. Framdriftsrapporten er Europakommisjonens viktigste bidrag til midtveisevalueringen av Det Europeiske utdanningsområdet i 2023. I 2023 inviterer Europakommisjonen medlemslandene, andre EU-institusjoner og stakeholdere (tredjeland m.m.) til dialog om Det Europeiske utdanningsområdet.

Dialogen startet med det femte Education Summit 1 desember 2022, som kan sees digitalt [her](#). Europakommisjonens pressemelding finnes [her](#). Framdriftsrapporten for Det Europeiske utdanningsområdet finnes [her](#).

Årets [Education and Training Monitor](#) er også en del av framdriftsrapport-pakken. Norge er inkludert i noen nøkkelindikatorer som kan sees [her](#).

Rådets arbeid høsten 2022

Det Tsjekiske formannskapet

Tsjekkia har hatt formannskapet i Rådet fra 1. juli 2022 til og med 31. desember 2022.

Det tsjekkiske formannskapet har hatt fem overordnede prioriteringer for sin periode:

- Håndtere flyktningkrisen og Ukrainas gjenoppbygging etter krigen.
- Energisikkerhet.
- Styrke Europas forsvarsevne og sikkerhet i cyberspace.
- Strategisk motstandskraft i den europeiske økonomien.
- Motstandskraft i demokratiske institusjoner.

På utdanningsfeltet tar det Tsjekiske formannskapet vedtatt to rådskonklusjoner/anbefalinger om å understøtte velvære/trivsel i digital utdanning og rådsanbefaling om veier til skolesuksess.

Det tsjekkiske formannskapet avholdt det halvårlege møtet i høynivågruppen («High Level Group») for det strategiske rammeverket for europeisk utdanningssamarbeid i Praha 18. – 19. juli 2022, jf. forrige halvårsrapport. For første gang var Norge invitert til HLG-møtet.

Tsjekkia arrangerte flaggskipkonferansen [Czeducon](#) i 21-22 november. Tema for konferansen var å styrke europeiske verdier i utdanning, øke den europeiske dimensjonen i utdanning, skape fremtidens ferdigheter og håndtere det grønne og digitale skiftet.

Rådskonklusjoner om velvære/trivsel i digital utdanning

EUs utdanningsministere vedtok 28. november rådskonklusjoner om velvære (trivsel) i digital utdanning. Formålet med rådskonklusjonene er å adressere fysiske, kognitive, sosiale og emosjonelle forhold som må til for å at digital utdanning skal kunne nå sitt fulle potensial i utdanning, for selvrealisering og sikker bruk av digital teknologi. Rådskonklusjonene henvender seg til lærere og elver innen grunn og videregående opplæring, inkludert yrkesfag. Digital teknologi har radikalt endret måten vi lærer på, hvordan vi arbeider og kommuniserer med hverandre og fører med seg nye utfordringer og muligheter. COVID-19 pandemien har ytterligere ført til nye utfordringer, men også nyttige erfaringer.

Digital utdanning er en toveisprosess. På sitt beste fører teknologien til en mer effektiv og kvalitativt bedre utdanning kanskje spesielt til elever med spesielle behov, mens utfordringene relaterer seg blant annet til ineffektiv bruk av teknologien, digitale klaseskiller, mulig isolering av elever og mobbing/trakassering via sosiale medier.

Digital teknologi er ikke ment å erstatte fysisk tilstedeværelse og «ansikt til ansikt»-undervisning, men å lette lærernes jobb og bedre elevenes læringsopplevelse og utbytte.

Rådskonklusjonene ser for seg tre måter å støtte opp under velvære i digital utdanning.

- 1) Tilegne seg de nødvendige ferdighetene for å fremme velvære i digital utdanning. I tillegg til tidlig i utdanningsløpet å tilegne seg ferdigheter for problemløsning, kritisk tenkning og digital kompetanse må en også tilegne seg kunnskaper for etisk og sikker bruk av digital teknologi herunder om cybersikkerhet og effekter kunstig intelligens.
- 2) Utforme/designe undervisning- og læringsmetoder som øker elevenes velvære. Utforming av politikk må ta hensyn til omgivelsene der læringen finner sted (blant annet se på sosioøkonomisk bakgrunn), hvilke læringsverktøy som brukes og at disse kan tilpasses individet og at det hele er rettet mot selve læringsprosessen som igjen er elevsentrert.
- 3) Mellommenneskelige relasjoner i det «digitale økosystemet». Det digitale økosystemet må ikke kun være rettet mot digital infrastruktur og digitale ferdigheter, men også mot det sosiale interaksjonen mellom mennesker i møte med teknologi og hva slags effekter f.eks. sosiale medier har på det enkelte menneske og samfunnet for øvrig.

Medlemslandene inviteres til å:

- Utforme politikk som styrker elever og læreres velvære i digital utdanning.
- Utforme politikk med spesiell vekt på styrker utsatte gruppers velvære i digital utdanning.
- Utforme politikk som lettere integrer migranter i utdanning og opplæring. Digital teknologi er kanskje spesielt egnet til dette.
- Vurdere å bruke eksisterende EU-finansiering (som European Social Fund og Erasmus+) til å støtte oppunder politikk som øker velvære i digital utdanning.

Europakommisjonen inviteres til å:

- Støtte forskning om effekter av digital teknologi på elevers og læreres velvære, herunder kunnskapsbasert studie om status på området.
- Vurdere om velvære i digital utdanning skal være en del av det årlige Digital Hackathon.
- Bidra til å øke oppmerksomheten rettet mot velvære i digital utdanning blant ulike interessenter.
- Støtte bruk av eksisterende EU-finansiering (som European Social Fund, Erasmus+, Horisont Europa og Digital Europa) for å promotere velvære i digital utdanning.
- Reflektere over behovet for en helhetlig politikk rettet inn mot velvære i digital utdanning i forbindelse med den pågående implementering av blant annet Digital Action Plan (2021-2027).

De vedtatte rådskonklusjonene kan leses [her](#).

Pressemeldingen kan leses [her](#).

Rådsanbefaling om veier til å lykkes i skolen

EUs utdanningsministere vedtok 28. november en rådsanbefaling om veier til å lykkes i skolen.

Rådsanbefalingen erstatter [rådsanbefaling fra 28. juni 2011](#). Formålet med rådsanbefalingen «veier

til å lykkes i skolen» er innen 2025 og ytterligere styrke arbeidet med en integrert og helhetlig strategi for at alle skal lykkes i skolen.

Rådet har kommet til enighet om at innen 2030 skal andelen lavt presterende 15 åringer innen lesing, matematikk og naturfag (PISA) ikke være lavere enn 15% og andel som slutter i skolen skal være under 9%. Selv om det er fremgang i å nå målene satt for 2030 er det 3,2 millioner mennesker i alderen 18-24 år i EU som ikke fullfører skolen, og det er i tillegg store regionale forskjeller.

Forskning viser at sosioøkonomisk bakgrunn er den viktigste faktoren for senere om en lykkes i utdanningsløpet eller ikke. Forskning viser også at emosjonelle, sosiale og fysiske forhold/velvære har stor innvirkning på elevers trivsel og muligheter for å lykkes i skolen og senere i livet.

Siden forrige rådsanbefaling fra 2011 er det utført mye forskning på feltet og et omfattende samarbeid medlemslandene imellom for bedre politikken. EU har i tillegg utformet en rekke anbefalinger som støtter opp under formålet.

Erfaringene fra 2011 tilsier at man for å lykkes i skolen må en også i sterkere grad adressere velvære-delen (well-being) av politikken.

Rådsanbefalingen anbefaler også utviklingen av et såkalt «Whole-School-approach» tilpasset nasjonale forhold som også tar opp i seg samfunnet rundt skolen som familier, lokalsamfunnet og lokal styring av skolen mv.

Medlemslandene inviteres til å:

- Innen 2025 utvikle, og hvor relevant styrke, arbeidet med en integrert og helhetlig strategi for suksess i skolen.
- Utvikle, og hvor relevant styrke, arbeidet med datainnsamling og monitorering om en når de mål som er satt, spesielt med tanke på sosioøkonomisk bakgrunn. Data skal være både kvantitative og kvalitative (respektere GDPR og annen lovgivning).
- Optimalisere bruk av nasjonale, regionale og EU-midler til å investere i utdanning.
- Rapportere på strategier for å lykkes i skolen innunder Det europeiske utdanningsområdet, det strategiske rammeverket for europeisk samarbeid innen utdanning og opplæring 2021-2030 og det europeiske semesteret.

Europakommisjonen inviteres til å:

- Videre implementere det strategiske rammeverket for europeisk samarbeid innen utdanning og opplæring 2021-2030 og det europeiske semesteret.
- Identifisere og dele gode praksis (inkludert peer learning og peer mentoring).
- Øke oppmerksomheten og oppfordre til bruk av EU-midler (Erasmus+, ESF mv.) til politikkutvikling for inkludering, likhet og velvære innen skolepolitikken.
- Dele god praksis fra Erasmus+utveksling for ansatte, Erasmus+prosjekter, eTwinning, Teacher Academies og Centres of Vocational Excellence.
- Monitorere og rapportere på oppfølging av rådsanbefalingen innen Det europeiske utdanningsområdet, det strategiske rammeverket for europeisk samarbeid innen utdanning og opplæring 2021-2030 og det europeiske semesteret.

De vedtatte rådsanbefalingene kan leses [her](#).

Pressemeldingen kan leses [her](#).

Resolusjoner fra Europaparlamentet

Kultur- og utdanningskomiteen (CULT) hadde 30. november en [strukturert dialog](#) med Kommisær Mariya Gabriel om utviklingen innen EU-programmer inkludert hvordan høy inflasjon har negativ innvirkning på prioriteringer generelt, prioriteringer for 2023 og hvordan det geopolitiske situasjonen påvirker utdanning. Dialog rundt ungdomsåret 2022 var spesielt vektlagt. CULT-komiteen vedtok en [resolusjon](#) som blant annet omhandler hvordan såkalte «Europeiske år» lanseres. Fra årene lanseres til de implementeres er det ofte veldig kort tid. Europaparlamentet viser her både til ungdomsåret 2022 og det kommende European Year of Skills 2023.

Forventninger fremover

Svensk formannskap våren 2023

Statsminister Ulf Kristersson presenterte 14. desember Sveriges prioriteringer for det kommende EU-formannskapet. Arbeidet med prioriteringene ble påbegynt av den forrige regjeringen, og er bredt forankret i Riksdagen.

De fire hovedprioriteringene for det svenske formannskapet er som følger :

- Sikkerhet - ytre og indre
- Konkurranseskraft –motstandsdyktighet
- Velstand – klima og grønn omstilling
- Demokratiske verdier og rettsstatsprinsipper

Prioriteringene kan sees [her](#).

På utdanningssiden vil det svenske formannskapet fokusere på Year of Skills 2023 med vekt på å matche utvikling av ferdigheter tilpasset arbeidslivets behov. Videre vil svenskene fokusere på hvordan utdanning kan bidra til det grønne skiftet, videre arbeid med Det europeiske utdanningsområdet og gjensidig godkjenning av utdanning. Ukraina vil selvsagt også stå på dagsorden.

Det svenske formannskapet planlegger rådskonklusjoner på følgende områder automatisk: godkjenning av utdanning, om Det europeiske utdanningsområdet og ferdigheter for det grønne skiftet. Svenskene vil også begynne på arbeidet med forslagene til rådsanbefalinger på det digitale området som annonsert av Europakommisjonen, jf. nedenfor.

Møtet i High Level Group finner sted 23-24 januar med tema Det europeiske utdanningsområdet, generaldirektør møte for skole (DG Schools) 20-21. mars, generaldirektørmøte for fag- og yrkesopplæring (DG VET) 21-22 mars og generaldirektør møte for høyere utdanning (DG Higher Education) 23-24 mars. Norge vil bli invitert de alle disse møtene.

En formannskapskonferanse om ferdigheter og hvordan utdanning kan bidra til det grønne skiftet er planlagt 23. mars .

Kommende initiativer fra Europakommisjonen

Kommisjonspresident von der Leyen la 18. oktober frem Europakommisjonens arbeidsprogram for 2023 under tittelen «En union som står støtt og samlet». Programmet legger sterk vekt på behov for solidaritet og samhold internt i EU, og med nære partnere. Systemkamp mellom demokrati og autokrati, både i Europa og utenfor. EU må beskytte seg mot autokratiske regimer og uønsket avhengighet. Samtidig behov for langsiktighet og stø kurs selv i en krisesituasjon, med særlig henvisning til de tre flaggskipene; det grønne skiftet, digitale agenda og motstandsdyktighet.

De seks hovedprioriteringene fra starten på Kommisjonens periode (høsten 2019) ligger fast:

1. Grønn omstilling.
2. Et Europa tilpasset den digitale tidsalder.
3. En økonomi som fungerer for folk.
4. Et sterkere Europa i verden.
5. Fremme europeisk livsstil
6. Et nytt krafttak for europeisk demokrati.

Arbeidsprogrammet 2023 m/vedlegg fra EU-kommisjonen finnes [her](#). Innenfor utdanningsområdet er to tiltak nevnt i tillegg til omtale av det kommende European Year of Skills. De to tiltakene er ventet i andre og tredje kvartal i 2023.

- Fostering better traineeships – Reinforced quality framework for traineeships (non-legislative and/or legislative, Q2 2023)
- Learning mobility Council Recommendation on updated learning mobility framework (non-legislative, Q3 2023)

Europakommisjonen har nylig lansert tiltak eller ventes å legge frem flere utdanningsdokumenter og nye tiltak i 2023 som:

- Europakommisjonen har nylig lansert [the Learning Lab on Investing in Quality Education and Training](#) for medlemslandene. Formålet med dette verktøyet er å støtte myndigheter med kunnskap, metoder og ressurser til å støtte kunnskapsbasertutvikling og implementering av politikk. Sluttrapporten fra ekspertgruppen på [Quality investment in education and training](#) er relevant for opprettelsen av the Learning Lab.
- Forslag til rådsanbefaling om muliggjørende faktorer for digital utdanning (forsinket fra 2022, men ventes i første kvartal 2023, påbegynt behandling av det svenske formannskapet, slutføres av det spanske formannskapet høsten 2023).
- Forslag til rådsanbefaling om å forbedre undervisning av digital kompetanse i utdanning og opplæring (forsinket fra 2022, men ventes i første kvartal 2023, påbegynt behandling av det svenske formannskapet, slutføres av det spanske formannskapet høsten 2023).
- For å støtte opp under rammeverket lansert i rådsanbefaling om veier til å lykkes i skolen, vil Europakommisjonen tidlig i 2023 opprette en ekspertgruppe som skal se på «well-being» støttende læring for grupper som står i fare for å prestere dårligere enn forventet.
- Europakommisjonen vil etter oversendelse en rapport til Rådet om automatisk godkjenning av utdanning, utføre konsultasjoner om veien videre for et europeisk kvalitets- og godkjenningssystem (European Quality Assurance and Recognition System).
- I 2023 vil det foregå arbeid med pilotene for en mulig Joint European degree label og en mulig legal status for allianser av høyere utdanningsinstitusjoner.
- I 2023 inviterer Europakommisjonen medlemslandene, andre EU-institusjoner og stakeholdere (tredjeland m.m.) til dialog om Det europeiske utdanningsområdet. Denne «midterm review» skal blant annet danne kunnskapsgrunnlaget for endelig rapport om Det europeiske utdanningsområdet i 2025.